

Цобенко О. В.,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови № 1
Національного університету «Одеська морська академія»

МОТИВАТОР СУБ'ЄКТ В ОСНОВІ АНГЛОМОВНИХ НОМІНАЦІЙ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС

Анотація. Стаття присвячена дослідженню внутрішньої форми номінацій ювелірних прикрас на матеріалі англомовних тлумачних та енциклопедичних словників. У роботі проаналізовано ознаки, на яких ґрунтується внутрішня форма англомовних номінацій ювелірних прикрас, зокрема, мотиватор суб'єкт.

Ключові слова: номінація, внутрішня форма, мотиватор.

Постановка проблеми. Одним із актуальних завдань сучасної лінгвістичної семантики як розділу мовознавства, що вивчає лексичну підсистему мови, є стратифікація словникового масиву мови за різноманітними параметрами, у тому числі за походженням [2, с. 280]. Накопичений етимологами досвід свідчить про те, що назви предметів чи явищ виникають на основі певної характерної ознаки предмета чи явища, яка вибирається як розрізнявальна та слугує основою відповідного найменування [3, с. 160].

Незважаючи на численні роботи, присвячені розглядові даного питання на матеріалі різноманітних груп лексики, недостатньо дослідженою залишається так звана конкретна лексика, до якої належать і номінації ювелірних прикрас.

Мета роботи – встановлення мотивації номінацій ювелірних прикрас в англійській мові, зокрема, тих лексичних одиниць, в основі яких знаходиться мотиватор суб'єкт. Під мотивацією розуміємо формальний і семантичний зв'язок між словами як знаками і їхніми позначуваними [2, с. 401].

Матеріалом ономазіологічного дослідження англомовних номінацій ювелірних прикрас слугували наступні енциклопедичні словники ювелірної справи: *An Illustrated Dictionary of Jewelry* та *Glossary of Jewelry-Related Terms*. За матеріалом зазначених джерел загалом було зафіксовано 300 номінативних одиниць, які позначають ювелірні прикраси.

Виклад основного матеріалу. Порівняно невелика група аналізованих найменувань вмотивована зв'язками із певною людиною або групою людей, які тим чи іншим чином пов'язані із даною прикрасою. Ця група складає 10 % від загальної кількості вибірки.

Так, в ролі даного мотиватора виступає номінація людини, яка носить дану прикрасу. Наприклад, різновид ланцюжка *chatelaine* отримав свою назву від найменування господарки великого замку, яка носила дану прикрасу для суто господарчих потреб:

«*chatelaine* – a decorative belt hook or clasp worn at the waist with a series of chains suspended from it. Each chain is mounted with a useful household appendage such as scissors, thimble, watch, key, vinaigrette, household seal, etc. Chatelaines were worn by many housekeepers in the 19th century. They were also worn by Anglo Saxon women, as seen from the burial record. The name *chatelaine* derives from the same term used to mean the female owner of a large house. The *chatelaine* was designed to have all

the tools necessary for the woman of the household to sort out any problem she may encounter in her day» (4);

За назвою індійських танцівниць баядерок утворено номінацію наступного різновиду намиста з перлів – *bayadère*. Саме такого типу намиста прикрашали цих танцівниць:

«*bayadère* – a pearl necklace that has many strands of pearls twisted together» (5).

Так, декілька ювелірних прикрас отримали свою назву на честь осіб, які або винайшли цю прикрасу, або популяризували її. Наприклад, овальний тип огранки каміння у ювелірному виробі названий за титулом маркізи де Помпадур – коханки французького короля Людовика XV, яка була першою, хто носив подібні персні:

«*marquise cut* – stones have a shape like an oval with two pointed ends» (4);

Ще один тип оправки коштовного каміння у персні отримав своє найменування від назви відомої американської ювелірної компанії, майстри якої і винайшли цей тип оправки у 1886 році. Зазначимо, що сама компанія названа на честь свого засновника Чарльза Льюїса Тіффані:

«*Tiffany setting* is a ring with a high, six-pronged solitaire diamond on a simple circular band. This design was introduced by Tiffany & Co. in 1886» (4);

Аналіз вибірки показав, мотиватор суб'єкт досить часто використовується для номінації різновидів пірсінгу чоловічих та жіночих статевих органів. Енциклопедичні джерела зазначають, що в індустрії пірсінгу той чи інший його різновид отримує свою назву на честь людини, яка першою його зробила. Серед прикладів наведемо порівняно «молодий» різновид жіночих статевих прикрас – *Christina piercing*, який вперше був зроблений у 1990-роках:

«*Christina piercing*, also less commonly known as a *Venus piercing*, is a female genital piercing. It is located where the outer labia meet, below the pubic mound. The *Christina piercing*, like most surface piercings, is of contemporary origin. The first known *Christina piercing* was performed by Tom Brazda of Stainless Studios in the 1990s. As is common practice in the piercing industry, it was named after the first recipient of the piercing, a woman named Christina. It is also occasionally referred to by the less commonly used term *Venus*, in reference to its placement» (5);

Подібним чином утворена і назва наступного різновиду жіночого пірсінгу:

«*Isabella piercing* is a female genital piercing. This extremely deep clitoral shaft piercing starts below the clitoris and just above the urethra, and then goes up through the clitoral shaft and exits at the top of the hood (where the entrance hole is for a *Christina piercing*). This is an extremely rare kind of piercing, and like most female genital piercings this is also highly anatomy-dependent. Healing time is 2-3 months. The *Nefertiti piercing* was invented

in response to the inherent dangers involved with the Isabella piercing» (5);

Для того, щоб зменшити можливість небезпечних наслідків попереднього пірсінгу був винайдений наступний його різновид, названий на честь єгипетської цариці:

«*Nefertiti piercing is a female genital piercing that is a combination of a vertical clitoral hood piercing and a Christina piercing. Healing can be lengthy due to the amount of tissue the jewelry must pass through. Flexible bars are recommended for jewelry due to pressures that could be put on the piercing by being passed through so much flesh*» (5);

Цікавою є також історія наступної номінації чоловічого пірсінгу – *Prince Albert*. Достеменно його походження невідомо, проте існує версія, що у принца Альберта, чоловіка Британської королеви Вікторії, був саме такий пірсінг. Оскільки не існує ніяких історичних доказів цієї версії, ми вважаємо, що дана назва створена у рекламних цілях. З одного боку ця номінація відразу звертає на себе увагу завдяки імені відомої історичної особи, а з іншого – прикраса, яку вона позначає, як і весь клас статевих прикрас, явно контрастує із традиційними пуританськими асоціаціями стосовно вікторіанської епохи, що також служить рекламній меті. Доказом цього є і те, що цей різновид пірсінгу став популярним лише у 70-х роках ХХ століття:

«*Prince Albert piercing (PA) is one of the more common male genital piercings. The PA pierces the penis from the outside of the frenulum and into the urethra. The related “reverse Prince Albert piercing” enters through the urethra and exits through a hole pierced in the top of the glans. The Prince Albert piercing may have been practiced in European culture for some time, and while there are many tentative theories as to its origin, the true origin of this piercing is unknown. In modern times, the Prince Albert piercing was popularized by Jim Ward in the early 1970s. Perhaps more fatefully, Malloy published a pamphlet which included the notion that Prince Albert invented the piercing that shares his name in order to tame the appearance of his large penis in tight trousers—are widely circulated as urban legend. No historical proof of their veracity has been located independent of Malloy’s assertions*» (5);

За аналогією із попередньою назвою утворено і номінацію жіночого різновиду пірсінгу, який за процедурою та виглядом схожий на чоловічий:

«*Princess Albertina is a female genital body piercing, where a ring enters the urethra and exits through the top of the vagina. Its name comes from the fact that it is analogous to the male Prince Albert piercing*» (5);

Отже, на наш погляд, тільки дві назви статевого пірсінгу дійсно пов’язані із особами, які мали подібні прикраси – це *Christina piercing* та *Isabella piercing*. У випадку із *Prince Albert piercing*, *Princess Albertina piercing*, *Nefertiti piercing*, ці найменування носять швидше рекламний характер, ніж відображають дійсні зв’язки цих історичних осіб із даним різновидом прикрас.

Як показав наш аналіз, не тільки реально існуючі люди дають своє ім’я різним ювелірним прикрасам. У ході дослідження було виділено два вироби, які були названі на честь літературних героїв. Так, назвати один із різновидів чоловічих ланцюжків *figaro*, які були популярними в кінці 1990-х – на початку 2000-х років, італійських ювелірів надихнули опери «Севільський цирульник» та «Весілля Фігаро»:

«*figaro is a popular gold or silver link chain design that incorporates a pattern of 2 or 3 small circular links with 1 elongated*

oval link. The most notable figaro chains are manufactured in Italy. They are usually worn by men and are often adorned with pendants such as crosses and medallions. These chains were very popular in the mid to late 1990s and early 2000s. The name of the chain was widely used by Italian chainmakers inspired by the operas The Barber of Seville (by Gioachino Rossini) and The Marriage of Figaro (by Wolfgang Amadeus Mozart)» (5);

Цікавим прикладом символічних пам’ятних прикрас є так званий перстень матері. Історія цього персня розпочалася із одного Дня Матері, святі, на якому ювеліри запропонували у якості подарунку придбати обручку у вигляді двох весільних каблучок, з’єднаних камінням народження дітей цієї пари. Оскільки цей вид прикраси відразу став користуватися великою популярністю, з’явилося багато варіацій її дизайну та навіть назви – іноді перстень включає каміння народження всіх членів сім’ї, і навіть з’явилися аналогічні персні для братів та сестер:

«*mother’s ring is a type of memorial jewelry. It has a birthstone for each of the children of a woman, either living or dead. They can represent a mother or grandmother’s family, can include birthstones for other family members, and can be given upon the birth of a new child or grandchild. It started as two wedding bands joined together by the birthstones of the sons of the couple, which sold very well during the Mother’s Day season as a present to your own mother or to your wife. Standard birthstone rings feature the birthstone of the ring’s wearer, but mother’s rings include the birthstones of all of her children. The Mother’s ring style has been adopted by brothers and sisters. The Sibling ring includes the birthstones of each sibling and is worn by the brothers and sisters*» (5).

Деякі із розглянутих ювелірних прикрас, які входять до даної групи, отримали свою назву на честь не однієї особи, а походять від назви цілого племені або народу. Так, наприклад, перстень, каміння в якому якби «втоплені» всередину обручки, отримало свою назву від народу, який винайшов подібну тип оправки:

«*gypsy ring (also spelled gipsy) is a ring with a recessed stone or stones. Also known as “star setting”*» (4);

За назвою невеличкого племені у Пакистані номіновано і різновид традиційного намиста, який було перейнято європейською культурою:

«*bib necklace is made multiple strands of stepped pearls. The Bib (tribe) are small tribe found in the Hazara Division of Pakistan*» (5);

Цікавим прикладом так званих індивідуальних прикрас слугує *Ring of the Fisherman* – перстень Папи Римського, частина його офіційних регалій. Традиційно він виготовляється у формі персня-печатки (*signet ring*), проте функцію скріплення документів виконував лише до 1842 року, коли йому на зміну прийшли поштові марки. У кожного глави Римо-католицької церкви свій окремий перстень із вигравіюваним його ім’ям латиною. Після смерті Папи його перстень знищується у присутності кардиналів, щоб запобігти підробці документів. Назва цієї прикраси походить від найменування професії Св. Петра, послідовником якого вважається Папа Римський:

«*Ring of the Fisherman, also known as the Piscatory Ring, Annulus Piscatoris (in Latin) and the Anello Piscatorio (in Italian), is an official part of the regalia worn by the Pope, who is described by the Catholic Church (of which he is the head) as the successor of Saint Peter, who was a fisherman by trade. The Fisherman’s Ring is a signet used until 1842 to seal official documents signed by the Pope. A new ring is cast in gold for each Pope. Around the relief image*

is the reigning Pope's Latin name in raised lettering. During the ceremony of a Papal Coronation or Papal Inauguration, the Dean of the College of Cardinals slips the ring on the third finger of the new Pope's right hand. Upon a papal death, the ring is ceremonially crushed in the presence of other cardinals by the Camerlengo, in order to prevent the sealing of backdated, forged documents during the interregnum, or sede vacante. Through the centuries, the Fisherman's Ring did not become known for its practical use but by its feudal symbolism. Borrowing from the traditions developed by medieval monarchs, followers showed respect to the reigning Pope by kneeling at his feet and kissing the Fisherman's Ring. The tradition continues to this day» (5);

Належність до певної професійної групи може також виявлятися за допомогою ювелірних виробів. Так, інженери у США та Канаді при певному ритуалі посвяти у цю професію отримують обручку *engineer's ring* (в США) та *(Iron Ring)* (в Канаді):

«*engineer's ring* – a ring worn by members of the Order of the Engineer. The ring is a plain stainless steel band worn on the little finger of the working hand. It is similar in purpose to the *Iron Ring* given in *The Ritual of the Calling of an Engineer in Canada*» (5);

Подібну до цього функцію виконує і перстень хіміків, виготовлений у вигляді органічної сполуки бензолу:

«*Chemists' Ring* is a ring worn by a chemist who has earned the designation of "Professional Chemist" through the Association of the Chemical Profession of Alberta (ACPA). The Chemist's Ring is normally worn on the last finger of the dominant (working) hand. The shape of the ring - a hexagon with a circle in the middle - is instantly identifiable to any person with a good knowledge of chemistry as it represents a classic organic chemical: benzene, which when in its pure form is commonly referred to as the benzene ring. The Engineer's Ring is similar in concept to the Chemist's Ring» (5);

У деяких європейських вищих навчальних закладах при отриманні звання доктора наук особа отримує перстень, дизайн та форма якого залежить від спеціальності:

«*doctoral ring* may be bestowed upon the conferral of a doctorate in Swedish and Danish academia. Together with the doctoral hat, it forms part of the academic regalia. Doctoral rings are made of gold and in a design specific to the conferring faculty.

While the doctoral hat has no use outside academic events, the ring is intended to be worn in daily life» (5).

Висновки. Отже, розглянутий мотиватор суб'єкт відображає зв'язки ювелірних прикрас із певними історичними особами, професійними групами та навіть цілими народами.

Подальше дослідження англійських номінацій ювелірних прикрас є перспективним з точки зору аналізу їхнього функціонування у мовленні.

Література:

1. Арнольд И.В. Семантическая структура слова в современном английском языке и методика ее исследования. (На материале имени существительного) / И.В. Арнольд. – Л. : «Просвещение», 1966. – 192 с.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: [підручник] / О.О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
3. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н. Яценко. – 2-е изд., дополненное – М. : Большая Российская Энциклопедия, 2002. – 709 с.
4. An Illustrated Dictionary of Jewellery [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.allaboutjewels.com>
5. Glossary of Jewelry-Related terms [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.en.wikipedia.org>

Цобенко О. В. Мотиватор субъект в основе английских номинаций ювелирных украшений

Аннотация. Статья посвящена исследованию внутренней формы номинаций ювелирных украшений на материале англоязычных толковых и энциклопедических словарей. В работе проанализированы признаки, на которых основывается внутренняя форма англоязычных номинаций ювелирных украшений, в частности, мотиватор субъект.

Ключевые слова: номинация, внутренняя форма, мотиватор.

Tsobenko O. Motivator subject in the inner form of the English jeweler nominations

Summary. The article is dedicated to the investigation of the inner form of the English jeweler nominations on the basis of English explanatory and encyclopedic dictionaries. The features, upon which the inner form of English jeweler nominations is based, namely, motivator subject, have been analyzed in the article.

Key words: nomination, inner form, motivator.